

ธัญญา วิชา โรจนะ 2550: พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาในสังคมไทย จนถึง พ.ศ.
2475 ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์) สาขาประวัติศาสตร์ ภาควิชา
ประวัติศาสตร์ ปรธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์พวงเพชร สุรัตนกวีกุล, อ.ม.
213 หน้า

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา เน้นการศึกษาทาง
ประวัติศาสตร์ โดยเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลทางเอกสาร มาประกอบการพรรณนาเชิงคุณภาพ เพื่อ
ศึกษาพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาของไทยในระบอบราชาธิปไตย โดยมีเนื้อหาสาระดังนี้
บทที่ 1 เป็นบทนำ บทที่ 2 อธิบายถึงที่มาของพิธีกรรมแข่งน้ำ ก่อนที่จะพัฒนามาเป็น “พระราชพิธี
ถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา” อันประกอบไปด้วยพิธีกรรมแข่งน้ำ และวรรณกรรมแข่งน้ำ ที่ถูกเรียกว่า
“ลิลิตโองการแข่งน้ำ” บทที่ 3 อธิบายถึงการประกอบพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา บทที่ 4
อธิบายถึงพัฒนาการของพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

ผลของการวิจัยพบว่า ในกระบวนการปกครองของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลยุทธ์หนึ่งที่ถูก
นำมาใช้ คือ “การสบถสาบาน” อาทิ การสาปแข่งด้วยน้ำ สิ่งที่จะทำให้การสาบานเป็นรูปธรรม
ได้นั้น คือ “พิธีกรรม” มาตรการ คือการใช้วัฒนธรรม เป็นตัวกำหนดการกระทำ กำกับด้วยความเชื่อ
ศาสนา และจริยธรรม แล้วตราขึ้นเป็นกฎหมายบังคับ โดยเฉพาะเรื่องความเชื่อ ลิลิตโองการแข่งน้ำ
นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “สมมติราชา” อันหมายถึงราชาโดยมติของคนส่วนใหญ่ และเรื่องศาสนา
ประกอบไปด้วยคติความเชื่อจาก 2 ศาสนา คือ พราหมณ์ และพุทธ โดยมีการสอดแทรกความเป็น
พุทธมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะในสมัยรัตนโกสินทร์ ภาวะความเป็นรัฐ ย่อมมีพิธีกรรมเป็น
เครื่องหมายอย่างหนึ่ง จะเห็นได้ว่าพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา ส่งผลต่อพระมหากษัตริย์
โดยตรง มีจุดประสงค์หลักคือ เพื่อหล่อหลอมให้ข้าราชการ ทั้งฝ่ายหน้าและฝ่ายในตั้งอยู่ใน
ความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อตอกย้ำความศักดิ์สิทธิ์ของพระมหากษัตริย์อันละเมียดได้ เป็นการ
แสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อองค์พระประมุขสูงสุดแต่เพียงผู้เดียว และเพื่อแสดงให้เห็นถึงการ
ยอมรับสถานะองค์พระมหากษัตริย์ ของเหล่าข้าทูลละอองธุลีพระบาท ในฐานะศูนย์กลางทางการ
ปกครอง

ธัญญา วิชา โรจนะ
ลายมือชื่อนิติ

พวงเพชร สุรัตนกวีกุล
ลายมือชื่อประธานกรรมการ

20 / ก.พ. / 50